

Нині особливо велика роль покладається на науку, яка розкриває закони і виробляє пропозиції щодо значної перебудови механізму управління персоналом та економіки праці. Без цих знань неможливо вирішити поставлені вище питання.

Потрібні значні зусилля, що спрямовані на управління процесами праці, починаючи з найнижчих щаблів (сільського, міського) аж до органів управління державою.

І все це, як видно з досліджень науковців України і практичних працівників, залежить від належного ставлення всього суспільства до проблем праці.

Зосередження на питаннях прикладної економіки праці, організації управління нею на підприємствах машинобудування, сучасних умовах діяльності посилює необхідність акцентування уваги на дослідженні більш широкого переліку питань соціально-трудових відносин в галузі праці безпосередньо в сфері матеріального виробництва.

Безумовно, повинна бути віддана належна данина таким питанням, як всебічне висвітлення питання сутності в сучасних умовах функціонування економіки організації, стимулювання, умов праці та забезпечення їх високих кінцевих наслідків, усіх складових, від яких залежить зростання матеріальних елементів достатку, поліпшення обслуговування населення та вирішення соціально-економічних та всіх інших питань, пов'язаних з побутом людей, які здатні до високої продуктивності праці.

Ми вважаємо, що основні теоретичні та практичні питання економіки праці стосуються кожної працездатної людини, незалежно від того, яку посаду вона займає або яку роботу виконує.

Відомо з численних публікацій та багаторічної практики трудової діяльності, що саме праця створила людину і лише вона збагачує суспільство і кожного його члена.

Особливістю сучасного підходу до вивчення проблем економіки праці є те, що особлива увага повинна бути привернута до питань її організації, головним чином, у матеріальній сфері виробництва. Детально та ретельно повинні досліджуватись вимоги до високого рівня раціональної організації та збагачення змісту праці, підвищення рівня зацікавленості працівників у її наслідках, комфортності та впорядкування питань раціонального поєднання режимів праці та відпочинку.

Безумовно, додаткових зусиль вимагає вивчення причин нестачі робочих місць, чинників міграції з трудових причин в різні країни та розробка пропозицій щодо повернення українських працівників на свою рідну батьківщину, відкриття нових напрямів виробництва товарів виробничого призначення та споживчих товарів, послуг для населення, інших видів діяльності.

Ще раз наголосимо, необхідна особлива увага проблемам праці в галузі. Праці, яка є живлячою силою розвитку людства, здавен до сьогодні. Особливу увагу слід приділити, перш за все, ролі і місцю машинобудівного комплексу в розвитку національної економіки, предмету і методу економіки, організації праці, трудовому потенціалу, продукту і продуктивності праці, питанням нормування, умов, оплати, планування та прогнозування праці.

Окремого розгляду вимагають блоки питань: законодавчого вирішення проблем праці в Україні, визначення права власності, права людини найманої праці, доходи, їх розподіл та використання; проблеми трудових ресурсів, їх кількісної потреби, згідно з оптимальною структурою національної економіки, пропорцій виробництва та споживання; виробничої і невиробничої сфер, транспорту, побуту, обслуговування; співвідношення між керівним і виробничим складом працівників, фахівцями й технічними виконавцями; комплекс питань по підвищенню ефективності функціонування трудового потенціалу; організації, продуктивності, прогресивних форм праці; поліпшення технічного нормування, використання робочого часу; систем мотивації високопродуктивної праці; оплати, стимулювання, формування фондів оплати та їх використання, своєчасної оплати. Сучасного підходу вимагає вивчення проблем соціології, психології, умов праці, санітарії, гігієни, режимів праці та відпочинку.

Узагальнюючи сказане вище, наголосимо, що нині стає необхідним розробити економічні критерії вимірювання рівня ефективності використання трудового потенціалу на підприємствах незалежно від форм їх власності. Безумовно, кожне підприємство має свої особливості, різні обсяги та структуру основного, обігового та трудового потенціалу. Тому, як нам здається, перш за все потрібні критерії росту, приросту, збереження, посилення, а в цілому, економії праці на досягнення високих загальних економічних результатів.

М. Швайка

*академік АЕН України
м. Київ*

ПРИЧИНИ НЕВДАЧ УКРАЇНСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

Здавалося Україна через двадцять років незалежності мала б стати демократичною, економічно могутньою, українською державою. Так мріялось, але сталося інакше. Нині наша держава перебуває під тиском руйнівних сил і зсередини, і зовні. Але навіть ще сьогодні перший віцепрем'єр-міністр Андрій Ключев вважає, що Україна є найбільш потенційним кандидатом на нове економічне диво світового масштабу (Факти, 2011, 30 грудня, с.6).

В час розвалу СРСР Україні пророчили високий рівень розвитку. Україна має значні природні ресурси, недеградований, працьовитий народ, кваліфіковані кадри, прекрасне географічне положення. Але цього не сталося через велику кримінальну постпобудовчу революцію, в результаті якої люмпенізовані соціальні низи прийшли у вищі ешелони влади і еліти і з'єдналися з партноменклатурою.

Україна пограбована й розкрадена. При чому розкрадають Україну не торбинками з зібраними на полі колосками для голодних дітей, а ешелонами, за допомогою перерахування мільярдних сум на рахунки в швейцарських банках, чи в офшорах. Руїнується економічний, виробничий, кадровий і інтелектуальний потенціал. Багатства України розкрадають і розтягують по всьому світу. Мафіозі, олігархи і казнокради мільярдні суми перераховують на свої рахунки в швейцарських банках чи в офшорах (Кіпр).

Великі українські компанії, фабрики, торговельні центри є власністю з не властивими для української мови назвами і кіпрською пропискою. Представники і великі друзі влади реєструють фірми на Кіпрі, а податки платимо ми в Україні. Паразитичні верстви позбавляють народ найелементарніших засобів існування, жорстоко його експлуатують. Народ у незалежній Україні не став господарем

засобів виробництва, власником результатів своєї праці.

Згідно з рейтингом журналу «Форбс», Україна посідає четверте місце у світі серед країн з найгіршим станом економіки. Її економіка перебуває сьогодні в найбільш жалюгідному стані. ВВП на душу населення найнижчий. Річна інфляція в Україні становить 10%. ВВП в цьому році порівняно з 2009 р. скоротився на 15 %. Експерти журналу згодні з думкою Державного департаменту США, який заявив, що Україна не розвивається через корупцію, погане державне управління і слабку судову систему, не здатну забезпечити виконання чинного законодавства.

Україна живе за рахунок викачування ресурсів, експорту їх та імпорту споживчих товарів. Боляче спостерігати в магазинах за тим, скільки всякого непотребу завозиться в Україну, який без особливих зусиль можна виробляти в Україні і економити валюту. Завдяки організації імпортозамінного виробництва Бразилія здолала хаос. Україна – така собі бананова республіка, тільки замість бананів – метал, зерно і добрива. Економіка України суттєво залежить від імпорту російського газу, який нам по-братньому продають по вдвічі вищій ціні, ніж Німеччині та іншим далеким країнам, та експорту металопродукції й міндобриб, виробники яких є найбільшими споживачами російського газу. Для потреб населення в Україні видобувається потрібна кількість газу. Але треба навчитися раціонально використовувати його. Львівський винахідник М. Полуситок сконструював пічку, яка дає змогу скоротити витрати газу вдвічі. При її використанні може вистачити українського газу, щоб усю країну зігріти. Це вдосконалення першими придумали отці-василяни. Священники працювали чорноробами, які з приходом радянської влади не могли ніде влаштуватись. (Україна молода, 2012, 18 січня, с. 10). В Україні майже вимерли легка промисловість, виробництво побутових приладів, хоча 20 років тому вона забезпечувала ними половину СРСР. Нині ж 90 % споживчих товарів надходить в Україну з-за кордону. Фактично український ринок став справжнім порятунком для інших країн. Купуючи імпортні товари, ми підтримуємо закордонних виробників. А в той же час багато українських підприємств зазнають значних збитків, а десятки і сотні тисяч працівників втрачають роботу.

Досі не вухли пристрасті з приводу шляхів розвитку України. Багато критиків виною наших невдач вважають відсутність ефективних програм державного будівництва. Інші справедливо акцентують увагу на тому, що нікому було втілювати ці програми.

Українські реформи не мають належного інтелектуального забезпечення та персональних двигунів. Хоч Президент України і намагається залучити до здійснення українських економічних реформ закордонних спеціалістів, він не враховує можливостей українських вчених, з працями яких він не знайомий. Він лише знає одного представника свого олігархічного клану С.Л. Тігіпка, який втілює антинародну політику цього клану.

На прес-конференції в Сінгапурі 28 березня 2011 р. В.Ф. Янукович сказав, що в нього є навіть радник з Сінгапуру.

Говорячи про свою команду реформаторів, Президент України В.Ф. Янукович часто повторює: «Створена найпотужніша група експертів, які пройшли цей шлях у деяких країнах світу, розвинутих країнах, де вже ці реформи опрацьовані». Президент любить наголошувати, що в нього в економічній раді – молоді люди з прекрасною освітою, які вже вичвили себе у світі. «От мені особисто зателефонував президент Назарбаєв і по-дружньому сказав: «Слухай, я від тебе не очікував заборонених прийомів. Ти у мене утягнув таких хлопців, з якими я пропрацював пару років, вони від мене пішли в Україну». А я кажу: «Ну, Султане Імешевичу, ви вже дуже багато зробили, і тому сьогодні подивіться, як Казахстан розцвітає...», – розповідав В.Ф. Янукович. «І я жодного рішення

не ухвалюю, не перевірявши до найдрібніших подробиць. Якщо я не переконаний у тому, що цей шлях принесе успіх» [9, с.4].

Вже невдовзі на прес-конференції в Єнакієвому 6 грудня 2011 року В. Янукович заявив, що реформи в Україні гальмуються через брак кадрів, які мають їх проводити. Саме через брак кадрів цей план реформ виконано лише наполовину. Оскільки прізвиська цих «великих реформаторів» не називаються, судячи за результатами, є всі підстави вважати, що ця група реформаторів нагадує відому фірму «Роги і копита».

Андрес Аслунд, старший науковий співробітник інституту міжнародної економіки Петерсона, у своїй нещодавній статті у «Вашингтон Пост», присвяченій Україні, зазначив: «Реформи Януковича розвалилися».

Нинішня влада робить ставку не на професіоналів, а на вихідців з донецького регіону, котрим можна особисто довіряти. Чужинцям у ній не місце. Кадрова політика в Україні базується не на критеріях професіоналізму, а на особистій відданості. Це дорога в нікуди.

На заваді реалізації чудових реформаторських ідей стоять Тігіпки з їх шкуродерницькими програмами пограбування народу. Увесь теоретичний багаж Тігіпківців зводиться до одного слова – «дерегуляція», під прикриттям якої можна творити темні справи (створювати фірми-одноденки, конвертаційні пункти, еліта-центри, фінансові пральні). Про які реформи можна говорити з Тігіпком, який навіть не знає, як утворюються, виникають гроші. Це рівнозначне тому, коли б кухар не знав, як варити борщ, а швець – як робити черевики. Тим, що крадуть гроші, це знання не потрібне. Але для тих, що займаються створенням грошей, – обов'язкове. Головна турбота Тігіпка – забезпечення олігархам, які його тримають при владі, надбаришів, а формування бюджету покласти на плечі звичайних громадян. Збалансувати пенсійний фонд він намагається за рахунок пенсіонерів... А той величезний шмат національного пирога, який відхопили Тігіпки, – недоторканий.

Політолог В. Фесенко вважає, що для олігархів кращого «реформатора», ніж С. Тігіпка не треба [10, с.2]. Тігіпко увійшов до складу уряду з ідеєю дерегуляції і досі за неї тримається, бо брак розумної державної регуляторної політики дає змогу з повітря робити гроші. Наші багатії збагачуються в основному не за рахунок розгортання виробництва комп'ютерів, телевізорів і телефонних апаратів, а за допомогою операцій з цінними паперами. Безперешкодне створення фірм-одноденок, а також конвертаційних пунктів при банках, фінансових пралень дає змогу розкрадати бюджетні та інші кошти.

Економічна політика української влади побудована на тому, що бюджет поклали на плечі звичайних громадян, а надприбутки віддали олігархам і мафіозі.

Саме цією антинародною економічною політикою спровоковані масові виступи підприємців, селян, афганців, чорнобильців, пенсіонерів, жінок, студентів...

Протестуючий українець в 2011 році став настільки популярним, що його називають людиною суспільства, що пробуджується. Громадяни по всій країні, по всіх регіонах заявили усіма доступними засобами: уряд нездатний провести реформи, а держава не в змозі впоратися з соціальними функціями. На політичну сцену вийшли протестувальники. Безперервні соціальні протести закономірно вилилися в категоричний вислів недовіри чинній владі. Суспільство чітко визначило свою позицію: можновладці не мають морального права перекладати на найбільш незахищені верстви населення всі витрати від кризи, реформ та просто безрадного управління. Кабінетна політика корумпованої влади кардинально розійшлася з інтересами простих людей. Продовжується та зміцнюється практика силового зняття ренти з чужої власності (корупція, рейдерство, «кришування» та ін.).

Однак це не змусило отямитись ненажерливих чиновників, які й далі ведуть антинародну шкуродерницьку економічну політику. Найбільше крадуть ті, що перебувають біля державного керма. Єврокомісія припинила всі програми бюджетної підтримки України через використання коштів на користь фірм, які контролює секретар РНБО. Як наслідок, держава не отримає запланованих на цей рік 160 мільйонів євро фінансової допомоги. До цього безпосередньо причетна фірма «Activ Solar». Менеджером з її розвитку працює Богдан Клюєв – син нового секретаря РНБО (Експрес, 16-23 лютого 2012, с. 5).

В Україні можлива нова революція. Адже протестні настрої, які нарастають в суспільстві, дуже схожі на ті, що охопили торік арабські країни.

Про протести говорять, про них думають. Часто сьогодні вживають слово «Майдан». Ми вже мали Майдан учителів, підприємців, «чорнобильців», «афганців», а недавно – і Майдан користувачів інтернету.

Адже кількість обурених роботою чинного уряду сягає уже мільнів. Важливо перетворити протести кількох тисяч людей на організовану дію в один час і в одному місці. Хаотичні пертурбації в уряді нагадують його смертельні конвульсії.

Влада втратила інстинкт самозбереження, і змінити її насправді нескладно. Але для того, щоб «перезавантажити» Україну, до влади має прийти вмотивована й рішуча еліта, котра знає, що і як треба робити. Люди переконалися: єдине, що вдається чинній владі, – це себе збагачувати. В сучасному світі революції стаються дедалі частіше. За підрахунками, у XX столітті революції були приблизно двічі на рік. За перших 10 років цього століття пропорція зросла до чотирьох революцій на рік.

Українцям треба припинити таку погану черговість подій, коли в їхніх руках революційні вила перетворюються на постревольційні граблі. На хвилі революційних розчарувань до влади приходять контрреволюції, яка нічого не забула, але й нічого не навчилася. Януковича і його команду губить ще специфічний «донбаський синдром»: вони думають, що усією Україною керувати, як Донбасом, за російським варіантом. А Україна – то не Росія. Кучма принаймні це розумів і навіть книжку про те написав. Нині ж жартують, що Януковичу час писати книжку « Україна – не Єгипет».

На переконання деяких політологів, Україна ще ніколи не мала такого слабкого режиму, як теперішній.

За чинного режиму українські хвороби вилікувати не вдасться, бо сам режим хворобливий. Питання в тому, чи суспільство, яке хоче жити нормальним життям, може себе вилікувати.

Україна потребує «перезавантаження», тобто гри за новими правилами. В одному із своїх віршів Шевченко писав, що найбільше боїться, як окрадену й нещасну Україну пробудять тоді, коли вона не буде до цього готова. Щось приблизно таке сталося 2004 року. Тоді Україна не мала якісної еліти, а суспільство дещо наївно вирішило, що все можна віддати на відкуп політикам. Але незабаром виявилось, що хоч би які добрі ці лідери не були, вони, прийшовши до поганої влади, рано чи пізно зіпсуються.

Загальновідомо, що 25 % українських сімей перебувають за межею бідності. В той же час мінесоціалістики вважає, що не повинні мати допомоги люди, які отримують більше прожиткового мінімуму. Міністерство не враховує, що прожитковий мінімум у нас, як відомо, становить 800 гривень. Отже, якщо людина отримує 850 гривень, вона, виходить, вже не бідна? В Україні не можна прожити ні за 800, ні за 900 гривень, ні за 1000 гривень. Реальна межа бідності становить 1250-1300 гривень.

Українці отримали черговий соціальний ляпас від свого уряду у вигляді законопроекту № 9516 від 29 листопада 2011 р., підписаного і надісланого до Верховної Ради прем'єр-міністром Миколою Азаровим. Цей документ, що

вийшов від пера відомого «соціал-реформатора» Сергія Тігіпка, пропонує обмежити право одиноких матерів отримувати допомогу на дитину, якщо сукупний дохід сім'ї перевищує суму відповідних прожиткових мінімумів.

Протягом усієї своєї каденції нинішній уряд послідовний у бажанні здійснювати реформи лише за рахунок простих громадян. Згадаймо хоча б нещодавно ухвалену пенсійну реформу та намагання «реформувати» систему пільг в Україні виключно за рахунок «чорнобильців», «афганців», ветеранів та інвалідів війни.

Та й «антиматеринський» законопроект хоч і з'явився кілька днів тому, а насправді ця історія почалась значно раніше. Ідею непрямої оцінки доходів уряд вигадав ще місяць тому і оприлюднив проект постанови, за якою всіх отримувачів державної допомоги перевірять на законність отримання ними пільг.

Насправді, непряма оцінка доходів у проекті постанови Кабміну стосуватиметься більш широкого кола громадян. А саме, отримувачів допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку; одиноких матерів; малозабезпечених сімей; отримувачів субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг та придбання палива.

У цілому, програма оцінки непрямих доходів «накриє» щонайменше 2,5-3 мільйони українських сімей. Це значні цифри, зважаючи на те, що в Україні загалом живе близько 17 мільйонів сімей.

Але яка мета цих новел? У чому їхня суть? Який ефект це дасть для покращення системи соціального захисту населення?

По-перше, уряд начебто хоче зекономити державні кошти. Але про яку ж суму економії в цілому йде мова? Сьогодні на ці види соціальних допомог виділяється близько 10-15 млрд. гривень. Припустимо, що перевірка виявить 5% порушень і на обмеженні прав малозабезпечених громадян урядовці зекономлять 500-700 млн. гривень. Абсолютно мізерна сума! Особливо якщо порівняти її з утриманням апарату державного управління.

Наприклад, МВД у 2012 році планується надати 14,4 млрд. гривень, Міненерговугілля понад 10 млрд. гривень, а на утримання Верховної Ради та Державного управління справами буде виділено 3,3 млрд. гривень.

По-друге, уряд стверджує, що така програма з оцінки непрямих доходів не потребуватиме додаткових видатків. Але ж непрямі доходи мають оцінювати соціальні інспектори? Сьогодні соціальних інспекторів в областях України – не більше ніж по 1-2 особи на район.

Тобто якщо мінесоціалістики справді хоче охопити всі сім'ї в Україні, то очевидно, штат соціальних працівників треба збільшувати щонайменше в 4-5 разів. Таким чином процес оцінювання буде коштувати дорожче, ніж вся економія коштів від цього.

Звичайно, уряд спробує не збільшувати штат. До чого це призведе? 3 травня в деяких областях України проходив експеримент з непрямою оцінкою доходів громадян. Під час нього самі соціальні служби скаржились на те, що на них «навішують» додаткові функції, фактично не сплачуючи за них.

Не треба забувати, що соціальні інспектори сьогодні отримують заробітну плату 1200-1300 грн. І саме тому корупційні ризики від запровадження такої програми різко збільшуються, тому що сама методологія непрямої оцінки доходів має дуже високий суб'єктивний фактор.

Тобто коли соціальний інспектор прийде додому до родини, він почне сам на своє розуміння оцінювати вартість телевізора, холодильника, його новизну – чи він зараз куплений, чи 10 років тому. І соціальний інспектор може все вказати правильно, а може за невелику нагороду взагалі нічого не вказувати. Взагалі, якимось дивно виглядає. Соціальний працівник за своєю природою повинен надавати допомогу людям: малозабезпеченим, пенсіонерам, інвалідам,

ветеранам, непрацевдатним. А сьогодні його фактично переводять у статус шпигуна, який повинен вистежувати, слідкувати і давати свої оцінки рівню доходів громадян.

По-третє, будь-який висновок соціального інспектора можна оскаржити. І знов через цей самий «суб'єктивізм». Адже «акт перевірки» – це точка зору конкретної людини, яка може навіть не розбиратися в марках холодильників, телевізорів або велосипедів. А що робити, якщо людині той самий велосипед, наприклад, подарували? І ось на підставі цієї оцінки держадміністрація буде приймати остаточне рішення.

Звичайно, якщо людина вважає, що думка інспектора неправильна, вона зможе оскаржити її в судовому порядку. Але виникає інше питання – чому людина повинна доводити свою невинність? Якщо соціальний інспектор або держава вважає, що людина подала про себе недостовірну інформацію, треба довести це фактично. Нехай податкова інспекція або судові органи роблять свій висновок, що в родині є додаткові незадекларовані доходи. І саме в судовому порядку має ухвалюватись рішення про припинення надання державної соціальної допомоги.

До речі, першими, хто спробував використати непряму оцінку доходів, були податківці. Саме за цим принципом вони намагалися з'ясувати, який саме прибуток отримує підприємство. Але їй досі податківцям не вдається довести, що цей метод є законним та об'єктивним. Чому ми вважаємо, що Мінсоцполітики розумніше та спритніше за Податкову?

Припиняти виплати державних соціальних допомог, пільг, субсидій на підставі виключно суб'єктивного фактора неконституційно і незаконно.

Віце-прем'єр Тігіпка заявив, що держава допомагатиме тільки бідним, а не багатим. Наче все логічно і правильно. Але хто є «багатим» сьогодні в Україні? Одинокa мати, яка отримує 200-400 гривень допомоги на дитину? Чи родина пенсіонерів, що має право на субсидію (середній розмір субсидії на житлово-комунальні послуги дорівнює близько 170 грн.)? Хто з реальних «багатих» піде стояти у кілометрових чергах в управліннях соцзахисту, щоб отримати 300 чи 175 гривень допомоги? Назвіть їхні прізвища! Немає таких людей! І не буде.

Під дію постанови підпадуть дитячі будинки сімейного типу, які оформлюють субсидії та державну допомогу на виховання дітей. Зазвичай, таким установам активно допомагають сторонні люди – хто дах збудує, хто комп'ютера принесе, а хто й автомобіль подарує. Отже, за логікою урядовців, такі багатодітні родини отримують великий і додатковий дохід. Цікаво, у кого підніметься рука скасувати пільги для такого дитячого будинку?

Як бачимо, держава, як завжди, вирішила врегулювати проблеми державного бюджету за рахунок лише найбідніших верств населення.

Звичайно, уряд має аргументацію своєї точки зору. Він вказує на експеримент з непрямої оцінки, який проводився в Луцькому районі Волинської області, Олександрійському районі Кіровоградської області, Ленінському та Кіровському районах Кіровограда і Корюківському районі Чернігівської області. Експеримент був започаткований в травні, а потім подовжений до 2011 року. Так ось, уряд рапортував про успішність цього експерименту. Але, насправді, він не дав жодних відчутних результатів.

Експеримент довів, що основна маса людей, які отримують допомогу, реально на неї заслуговують. Вони справді не можуть без неї жити. Звичайно, були виявлені і факти зловживань.

Справді є факти фіктивного розлучення – коли чоловік з дружиною спеціально розлучаються, а мати отримує статус одиночки. Але чому люди це роблять? Яка причина? Що штовхає їх на такі відчайдушні кроки? Відповідь одна – суцільна бідність в Україні.

Сьогодні 25% українських сімей перебувають за межею бідності. Народження дитини збільшує їхній ризик. Вже близько 33% українських сімей, у яких є одна дитина, перебуває за межею бідності. А якщо двоє дітей, то за межею бідності опиняються вже більше 40% українських сімей. А якщо четверо і більше дітей – практично 80%. Тому люди й використовують будь-яку можливість, щоб отримати від держави хоч якусь допомогу, навіть не зовсім коректними методами.

Мінсоцполітики говорить про те, що не повинні отримувати допомогу люди, які отримують більше прожиткового мінімуму. Але сьогодні прожитковий мінімум у нас 800 гривень (для осіб, що втратили працевдатність). Отже, якщо людина має на 10 гривень більше за цю суму – це вже не бідна людина? Сьогодні в Україні не можна прожити ні за 800, ні за 900, ні за 1000 гривень. Реальна межа бідності сьогодні складає 1250-1300 гривень. А законопроект №8 9516 якраз б'є конкретно по одиноких матерях – якщо вони мають дохід у середньому більший, ніж прожитковий мінімум. Сьогодні це 950 гривень. Але це ж абсурд. Ну, не можна прожити та виховати дитину за такі гроші!

Подвійний абсурд, коли уряд пропонує економити на одиноких матерях і разом з тим, згідно із законом, народний депутат України отримує щорічну допомогу від держави в розмірі двох своїх зарплат. Тобто людина, яка отримує цілком достойну заробітну плату у 18 тис. гривень на місяць, щороку має ще й додаткові 35-36 тис. гривень допомоги (3 000 гривень на місяць). А одинока мати, яка отримує на свою дитину 400 гривень на місяць, уже ніякої допомоги отримувати не буде.

Це ще раз підтверджує ідеологію подвійних стандартів у проведенні соціальних реформ від нинішнього уряду. Коли вони декларують необхідність проведення реформ, то ці реформи чомусь робляться виключно за рахунок малозабезпечених верств населення.

Нагомість народних депутатів, членів Кабінету Міністрів та чиновників високого рівня ці реформи взагалі не зачіпають. Чи є межа цинізму для нинішніх урядовців? Питання риторичне, і відповідати на нього мусимо ми. І не просто відповідати, а й робити відповідні висновки.

Досить влучно з приводу реформ С.Л. Тігіпка висловлюється народний депутат Євген Царьков, який пише: «Призначити мільярдера міністром соціальної політики рівнозначно тому, щоб призначити педофіла в дитячий садок управляти». Мета олігархів не забезпечення зростання виробництва і поліпшення добробуту народу, а збільшення своїх барисів.

Наша помилка в тому, що ми копіювали економічний курс Росії, сліпо йшли шляхом нав'язаних нам руйнівних реформ, зорієнтованих на ринкову саморегуляцію, що виключала організуючу роль держави.

Тільки останній дурень може сьогодні намагатися розв'язувати господарські питання за допомогою саморегуляції, дерегуляції, шкідливих положень Вашингтонського консенсусу.

Ліберальна брехня і казуїстика цих країн є звичайнісіньким космополітично-ліберальним лукавством. Історія показала, як західна ліберальна демократія перетворюється на роботизовано деспотію. Вона тримається на маніпуляціях свідомістю, тому люди навіть не здогадуються, що є рабами. Вони існують під контролем істот. Які по суті вже не є людьми – через відсутність у них людяності. Наші доморошені реформатори похлоливо-підлабузницьки пробують мавпувати так звані західні цінності, не рахуючись з національними інтересами.

Цим нав'язаним нам високорозвинутими країнами, які не хотіли бачити Україну в числі потужних конкурентів, а своїм сировинним придатком, згубним курсом скористались у процесі первісного нагромадження капіталу олігархи й корупціонери при захопленні в свої руки на-

родного майна, а також антиукраїнські сили, головним завданням яких є недопущення здобуття Україною справжньої незалежності.

Пострадянська Україна виживала, як могла, і навіть не думала про будь-які реформи, зрідка оглядаючись у бік Росії і передираючи в сусідки один за другим приватизаційні закони. Період первісного накопичення капіталу відбувався ідентично у двох ще донедавна радянських республіках. Ваучерна приватизація, бартерні схеми розрахунків, багатомісячні заборгованості з виплати зарплат і пенсій блискавично перетворювали одних на край зубожілу масу, а других – на казково багатих людей. Найбільш успішними скоробогатками тоді ставали ті, хто був причетним до розподілу бюджетних коштів, умів скористатися із ваучерної приватизації або займався транзитом та постачанням енергоносіїв.

Головне вічне питання економічної теорії: чи здатний ринковий механізм ефективно вирішувати болочі соціально-економічні проблеми? Міжнародний валютний фонд та світовий банк запропонували підходи, відомі під аферистичними назвами Вашингтонський консенсус і «Шокова терапія», теоретичною базою яких була ортодоксальна неокласична (неоліберальна) парадигма – так званий «Мейнстрім», згідно з якою вільний ринок повинен ефективно вирішувати всі проблеми. Невдачі цієї політики в багатьох транзитивних країнах висвітила важливість інституційної розбудови ринкових відносин, в якій держава відіграє вирішальну роль. Однак ще й досі західні і країни змушують бідні країни усувати торгів бар'єри, а самі їх зберігають, перешкоджаючи країнам, що розвиваються експортувати свою сировину і сільськогосподарську продукцію.

Ті, що вимагали від нас повного невтручання держави в економічне життя, регулювання економіки ринкового стихією, невидимою рукою ринку, реалізації принципів Вашингтонського консенсусу, сьогодні самі переживають важкі часи, їхні економіки опинилися на крок від дефолту, повного краху фінансової системи, яка потребує глибокого реформування згідно з засадами функціонування кредитної грошової системи, яка прийшла на зміну золотогорошовій (див. праці проф. О. Овсянникової. Михайло Швайка – активний поборник кредитної теорії грошей [8. С. 206-215]; і 2. Про батька гривні і автора кредитної теорії грошей [51 с. 407-451]). Вислани Президенту України В.Ф. Януковичу мої пропозиції по реформуванню світової фінансової системи і запровадженню нової світової резервної валюти замість долара для виступу на сесії Генеральної Асамблеї ООН заступник Міністра закордонних справ України П.А. Клімкін відправив в ООН.

Так званий неолібералізм, який виражався у фінансово-економічному бумі, викликаному наповненням глобальної економіки дутими вартостями і дурними грішми, з тріском провалився.

В час боротьби за незалежність України лише Народний Рух підготував програму державного будівництва, яка згодом стала загальнонаціональною. Ми, рухівці, здобувши мандати народних депутатів, створили у Верховній Раді фракцію НРУ «Народну Раду». Відчуваючи небезпеку прийняття запозиченої в Росії гайдарівської програми економічних реформ, побудованої на принципах лібералізму, тобто повного невтручання держави в економічне життя, я, як заступник голови постійної комісії Верховної Ради України з економічних реформ, голова підкомісії з питань грошово-кредитної і банківської політики, член Великої Ради Руху, голова комісії економічної самостійності України, домігся термінового засідання «Народної Ради», на якому розкрив ваді цього згубного курсу. Левко Лук'яненко домовився з головою Верховної Ради про включення моєї доповіді до порядку денного сесійного засідання. Ця доповідь істотно різнилася від поглядів тих патріотів, що погоджувалися на будівництво бандитського

капіталізму, тому що боялися бандитського комунізму.

Партноменклатура, що тримала в Україні владу в своїх руках, звикла копіювати те, що робиться в Росії. Одночасно вирішила скористатися з переваг балагану, який крокує поруч з ринковим саморегулюванням.

Виступаючи 4 січня 1992 р. на сесії Верховної Ради України від Народної Ради з співповіддю при обговоренні урядової програми економічних реформ, я говорив: «Уряд досі не виробив задовільної концепції розвитку економіки незалежної України і цю прогалину намагається компенсувати дублюванням того, що робиться в Росії. Розроблені Урядом заходи самою своєю суттю є антинародними, скерованими на пограбування пенсіонерів, робітників, селян, інтелігенції, усього народу, такими, що підривають економічні підвалини незалежної України, скеровані на її розорення і занепад, вносять напругу і неспокій у суспільство і є серйозною загрозою для її суверенітету. Реалізація їх загрожує закриттям тисяч підприємств, сотні тисяч людей будуть викинуті на вулицю, що призведе народ до голоду і бунтів. Тому ці заходи повинні бути засуджені і скасовані...» [1, с. 520-521].

Як по-сучасному звучать ці слова через 20 років!

Україна самостійно не обирала першої моделі переходу до ринку, а була просто втягнута у ринкові перетворення за російським зразком. [2, с. 289].

Фракція Народного Руху у Верховній Раді «Народна Рада» рішуче противилася цьому шкідливому курсу лже-реформ і домогалася здійснювати українські реформи так само, як добивалися свого піднесення теперішні високорозвинуті країни, насамперед США в період реформ Гамільтона, а також за прикладом Нового курсу президента США Рузвельта, піднесення Німеччини під впливом ідей Ф.Ліста і Л. Ерхарда, відновлення Японії в епоху Мейдзі [1, с.82].

На увагу також заслуговує досвід перемоги президента Турецької республіки Мустафи Кемала Ататюрка, Шарля де Голя, творця Сингапурського дива Лі Куан Ю, який вважав, що демократія не працює в умовах хаосу. В 1959 р., коли Лі Куан Ю прийшов до влади, внутрішній продукт Сингапуру в перерахунку на одного мешканця становив 400 доларів, а в 2009 р. – 48,9 тисяч доларів.

У виданій Верховною Радою для використання народними депутатами в законотворчій діяльності моїй праці «Яка банківська система потрібна Україні? (до концепції становлення і розвитку банківської системи України)» є такий спеціальний розділ «Яка економічна політика потрібна Україні?», в якому дається чітка відповідь на поставлене питання [1, с. 81-97].

Але група 239 не допустила цього. Для комуністів, які в Україні є фактично провідниками політики російського імперіалізму, національних інтересів не існує. Завдяки цій проімперській політиці російських більшовиків вдалося не лише зберегти від розпаду російську імперію, а й світову систему капіталістичного господарства, що й сьогодні дихає на ладан. Вона виявилася більш гуманною, ніж ленінсько-сталінська соціалістична система, яка своїми голодоморами, Гулагами на довгі роки дискредитувала ідею справедливого суспільства. Коли ж провідні країни з допомогою політики сприяння національній економіці домоглися високого рівня розвитку, вони стали вимагати політики лібералізму, тобто політики відкритих дверей, зняття обмежень на проникнення на чужі ринки.

Ні США, ні Німеччина не сформувались як світові потуги за допомогою політики лібералізму і відкритого ринку, яку нам нав'язували. Америка як і Німеччина досягли успіхів без торгової лібералізації.

В Україні перша програма не лише економічних ринкових реформ, а й державного будівництва, побудови незалежної України, яка згодом стала загальнонаціональною, підготовлена Рухівською командою, до складу якої входив я. Працівники Інституту історії НАН України, які вивчали діяльність Руху, на круглому столі, присвяченому 20-річчю

створення НРУ за перебудову, 20 вересня 2009 р., відзначають: «На початку своєї діяльності Рух у своїх лавах мав хорошу команду, яка вирізнялася на фоні «спокійних» академічних науковців. Серед них було чимало спеціалістів з макроекономіки, які очевидно брали участь у розробці Декларації про державний суверенітет України, Акту проголошення незалежності: В. Пилипчук, В. Черняк, М. Швайка [3, с. 122]. В. Чорновіл спрощено сприймав мої ідеї, тому він неодноразово наголошував, що «М. Швайка був переконаний, що після виходу з складу СРСР Україна заживе щасливо і заможна, оскільки 90% прибутків, які до цього забирала Москва, залишатимуться в Україні» [4, с. 483].

Я доклав чимало зусиль до обґрунтування таких ключових питань державного будівництва, як шляхи забезпечення економічного суверенітету, подолання наслідків колоніального минулого, створення найважливіших економічних атрибутів незалежної України (грошово-кредитної, банківської і фінансової систем) [5]. Цим питанням присвячені перші в Україні мої публікації в пресі, виступи на сесіях Верховної Ради України, на зібраннях громадськості. Вперше питання про необхідність створення власної, незалежної від центру грошової системи України я поставив у доповіді на Львівській крайовій конференції Руху 7 травня 1989 р. З цієї доповіддю я виступив на Установчому З'їзді Народного Руху України 8 вересня 1989 р. Ці всі мої ідеї увійшли до прийнятої З'їздом програми. Відомий історик і громадський діяч В. Ковтун відзначає, що в час розгортання боротьби за незалежність України «в галузі економіки професор М.А. Швайка пішов далі невіризованого гасла «економічної самостійності в складі СРСР», а за ключові визначив завдання створення в Україні власної фінансово-кредитної системи, Українського національного банку, власної грошової одиниці, що на той час сприймалося як сенсація» [6, с. 128-129].

Першу мою працю про українські гроші, опубліковану першою неконтрольованою партією газетою Товариства Лева «Поступ» (1989 р., №5), що друкувалась в Литві і таємно перевозилась в Україну, історики вважають такою, що поклала початок створення грошової системи України.

Підготував програму реформування банківської системи України, яку вивчали деякі народні депутати України і використовували в законотвірчій діяльності [8]. Ціла низка пропозицій подана Президентам України, Прем'єр-Міністрам, головам Нацбанку, де вони й були поховані. Олігархи і мафіозі руками Ющенків і Стельмахів створили таку банківську систему, яка давала б їм змогу розкратити багатства України.

Керівництво держави повністю було дезорієнтоване закордонними радниками, які домагалися реалізації принципів Вашингтонського консенсусу, проти якого скерованими були висновки моїх розробок. Їх вивчали, оцінювали і про них забували. Позитивно висловлювався з приводу моїх пропозицій Голова Ради міністрів УРСР В.А. Масол у своїй доповіді на сесії Верховної Ради УРСР 19 травня 1990 р. (Перша сесія Верховної Ради Української РСР 12 скликання. Стенографічний звіт. – Т.2. – В-во Верховної Ради України, 1992. – С. 313).

Будучи обраним на посаду Голови Верховної Ради України О.О. Мороз у своїй тронній промові на сесії Верховної Ради обіцяв використовувати безцінний досвід М. Швайки (див. Голос України, 1994, - 20 травня), але про цю свою обіцянку він швидко забув. Відмовилось реалізувати мої пропозиції також керівництво РУХу, яке захопилась втіленням утопічної програми боротьби з бідністю.

Найвидатніші вчені (наприклад Ж. Атталі та Дж. Стігліц), а також світові лідери «вісімки» і «великої двадцятки» на своїх самітах засудили цей згубний курс розвитку, сформульований у Вашингтонському консенсусі. Не може бути ладу у світовій фінансовій системі, паралізувати яку може навіть така мала країна як Греція, своїми величезними боргами, залізши до спільного гаманця.

Нобелівський лауреат Дж. Стігліц, який нині очолює створену рішенням 63-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН цільову групу високого рівня для аналізу нинішньої фінансової кризи, вбачає джерела глобальної кризи в захопленні дерегулюванням, яке підіграло ринковий фундаменталізм і Уолт Стріт.

Інформаційні повідомлення з усіх кутків планети свідчать про те, що ми живемо в час великих змін світової системи. Навіть Папа Римський Бенедикт XVI вважає, що глобальна фінансова система потребує реформування.

Про гостру потребу докорінної зміни світової господарства, його глибокого реформування говорять підсумки роботи з 25 по 29 січня 42-го Всесвітнього економічного форуму в Давосі, гаслом якого було «велика трансформація – формування нових моделей». Якщо перекласти на «нормальну» мову, завданням цьогогорічного форуму була спроба зменшити дедалі більшу прірву між світовими лідерами та різними суспільними групами. Головними темами порядку денного були європейська фінансова боргова криза, соціальний неспокій в різних регіонах світу. Учасники форуму наголошували, що наявні системи управління та ведення бізнесу потребують радикального їх реформування. Капіталізм в нинішній формі не дозволяє людство. З фінансової кризи 2009 р. не було зроблено належних висновків. Є негайна потреба глобальної трансформації. Відчайдушніюшукуються в усьому світі постаті, які здатні запропонувати такі вирішення.

Криза невинно старіючого партнера «Старого світу», який спочатку віддав Сполученим Штатам роль світового генератора ідей і технологій, згодом дозволив завалити свої ринки китайським ширпотребом, сісти на російську газову голку, дозволив приватизувати світову грошову систему, зробити долар світовою резервною валютою, а США – світовим емісійним центром.

В постійному падінні перебуває євро, а саме існування європейського співтовариства перебуває під загрозою. Безконтентні зустрічі лідерів Єврозони, особливо Президента Франції Ніколя Саркозі і канцлера Німеччини Меркель з приводу вироблення нових правил бюджетної дисципліни, суперечливого податку на фінансові транзакції, необхідності внесення змін до угоди про функціонування ЄС, протягом тривалого часу залишаються безрезультатними.

Німеччина наполягає на запровадженні податку на фінансові операції на всій території ЄС. Британський уряд виступає рішуче проти запровадження податку на фінансові операції, оскільки Лондон є основним фінансовим центром Європи, де здійснюється 80-90 відсотків таких фінансових трансакцій. Лондонський Сіті за задумом Ангели Меркель та Ніколя Саркозі стає фінансовим донором Єврозони, хоч сама Велика Британія до неї не входить. Саме Британський прем'єр не підтримав рішення лідерів ЄС, спрямовані на захист Євро на дводенному саміті Європейського Союзу, що завершився безрезультатно в Брюсселі 9 грудня 2011 р. Саме демарш Лондона в особі прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Камерона заблокував спільну пропозицію Франції та Німеччини про внесення поправок до установчих документів ЄС; оскільки вони «не відповідають» національним інтересам його країни. Боятися повторення теперішньої боргової кризи. Де з Англією можна створити євроуряд? Серед запропонованих європейськими країнами заходів передбачається ще більша інтеграція фінансових систем та створіння бюджетна дисципліна, зміцнення єдиної європейської валюти – євро, який загрожує крах. Треба регулювати грошовий обіг і грошові відносини в усіх країнах тому, що їх невпорядкованість в одних країнах призводить до втрат в інших країнах. Грошовий обіг – це з'єднані судини, через які грошові потоки в одних країнах перекидаються в інші країни. Ніколя Саркозі пропонує переглянути засади формування ЄС. Необхідно створити в Європі бюджетний

союз, суворо регулювати основні принципи політики європейських країн, що входять в Євросоюз.

Уже на перших самітах Великої двадцятки прозвучали грікі слова про крах світового економічного порядку і про непридатність в сучасних умовах Вашингтонського консенсусу, який базується, як відомо, на ідеях неолібералізму. Було визнано, що негативні ризики глобалізації можна усунути лише шляхом посилення регулювання економіки з боку усього міжнародного співтовариства в інтересах усіх її учасників і безперервного розвитку світової економіки.

Коли у квітні 2009 р. британський прем'єр і господар чергової зустрічі «двадцятки» заявив про кінець Вашингтонського консенсусу, це було не більше, ніж доконтинентальний факт.

Найбільшу активність у реформуванні світової економіки виявляє Франція, яка з 12 листопада 2010 р. заступила на посаді голови фінансової «двадцятки», залишаючись керівником «вісімки». Президент Франції Ніколя Саркозі досить критично оцінює сучасну ситуацію у світі. Головні його висновки:

1. необхідно «створювати капіталізм з основ»;
2. треба переглянути діючу модель економічної системи і поступово перейти до регульованого капіталізму. Світу потрібна ринкова соціальна модель;
3. без втручання держави все розвалилось би;
4. панує думка, що ринок правий завжди. Це породило світ, де все віддавалось фінансовому капіталу і майже нічого трудящим... Породило капіталізм, у якому було нормально грати з чужим капіталом, заробляючи гроші без особливих зусиль;
5. уявлення про капіталізм як усемогутню і нічим не регульовану систему було безглуздом [7, с. 26].

Україна не має національного капіталу. Для олігархів Україна є чужою, вони не переймаються проблемами її незалежності. Ніхто з них не боровся за незалежність України. Вони розглядають Україну лише як матеріал для визиску. При злиденному народі в Україні сформовано уряд мільйонерів. Україна належить людям, які про неї не хочуть турбуватися (див. тижневик розумних людей «Коментарі», 2011, №7 (252), 13 лютого і «Факты», 2011, 15 квітня, с. 4). Тут поміщена інформація про багатства 25 олігархів). Податкова служба нараховувала в Україні 6661 мільйонера, в Києві є 800 людей, які заробили за рік більше мільйона гривень. Для того, щоб приховати нагробовані у народу олігархами капітали, в тому числі урядовцями, інформацію про їхні статки зробили недоступною для народу, засекретили.

Справжніх політиків-державників у складі Верховної Ради не більше кількох десятків. Переважна більшість депутатів – люди, які прийшли до влади заради здійснення своїх бізнес-проектів, байдужі до інтересів людей і суспільства в цілому... Недолуга економічна політика влади призвела до небезпечного для долі незалежної України процесу різкого розширення суспільства на дуже багату меншість і дуже бідну більшість населення [52].

В Америці також існували *gobber bagons* – бароні-розбійники (так називали людей, що нажилися на мільйони за місяці, у тому числі на нафті, часто не зовсім законним шляхом, з аналогією з середньовічними феодалами, що грабували мандрівників, які проїздили через їхні володіння. Але справа в тому, що вони грабували в Америці і інвестували в неї ж – тому і з'явилися США. Наші олігархи грабують тут, а гроші переводять в офшори. Реформи, які декларує олігархічно-авторитарна влада, за своєю суттю більше схожа на намагання убезпечити власне перебування при владі, аніж докорінно змінити наскрізь прогнилу й корумповану систему. На захист інтересів мільйонерів скерована економічна політика, зокрема податкова. Шкуродерницькі урядові реформи скеровані проти пенсіонерів, жінок, інвалідів. Ці реформи антинародні, бо ма-

ють на меті пограбування народу і збагачення олігархів. Їхні прибутки щорічно подвоюються і потроюються, в той час як люди позбавляються шматка хліба. Теперішня влада хизується своїми непопулярними реформами, втрачаючи довіру народу.

Для багатьох мільйонів українців Україна не стала рідною матір'ю. Її влада не створила умов для нормального життя і праці мільйонів людей, не забезпечила їх робочими місцями, не створила умов для бізнесу, підприємницької діяльності, не забезпечила дешевими, доступними кредитами, не створила умов для їхньої творчої діяльності, для організації творчих, виробничих спілок, кооперативів, не захистила від здирницьких податків, високих процентів, різного роду поборів.

Побори безперервно зростають, і посилюється свавілля чиновників. При міністерствах і відомствах створено присоски – держпідприємства, які виштовхують з бізнесу гроші. 11 тисяч міністерських держпідприємств продовжують доїти бізнес (див. Корреспондент, 2011, 20 мая, № 19 (456), с. 41). Підприємці ніяк не можуть звільнитися від численної армії упирів-грабіжників – власників ринків, працівників адміністрації, податківців, міліції, пожежників, працівників санстанцій, банківських установ, страхових компаній, Держстандарту. Цій публіці вони змушені сплачувати в кишені суми, що в 6-10 разів перевищують офіційні платежі. Ці грабіжницькі побори, як і гніт корумпованої влади, змушують вдаватися до рішучих протестних акцій підприємців, аграріїв, «чорнобильців» і «афганців».

Тому мільйони людей змушені шукати щастя за кордоном, емігрувати в інші країни, за безцінь продавати свою робочу силу, поневірячись по світу, жити в нелюдських умовах, підривати своє здоров'я, позбавляти своїх дітей опіки, напризволяще залишати батьків.

Близько 8-10 млн. найбільш активних освічених і кваліфікованих українців емігрували, в тому числі 15 тис. вчених. Серед них найгіршою є доля жінок. Будівничі України перетворюються на будівельників туалетів і свинарників не лише в європейських країнах...

Чималі суми зароблених заробітчанами важкою працею за кордоном грошей (називалась цифра 25 млрд. доларів) використовуються нерационально через наявність недосконалої, корумпованої банківської системи. Лише за допомогою створення міжнародного Українського банку можна домогтися використання цих фінансових ресурсів в українських інтересах.

Українські громадяни щорічно інвестують в Україну 3-за кордону суми, співмірні (згідно з даними Світового і Національного банків) із розміром кредитів МВФ, – і при цьому не вимагають сплачувати за відсотками й піднімати пенсійний вік для жінок.

Україна фактично не має своєї власної грошової системи. На нашому ринку панує чужинець і зайда – долар. Доларова маса сягає \$ 150 млрд. Це в кілька разів перевищує гривневу масу. Через доларизацію валюта недооцінена на 50,2%. Тобто вартість одного долара США мала б дорівнювати 4 гривням.

Загроза дефолту, що нависла над США літом 2011 р., стала тривожним сигналом для тих, хто звик зберігати заощадження в американській валюті, яка могла перетворитися на фантики...

Тиньовий оборот обслуговується переважно доларами. Близько половини грошового обороту припадає на готівку в умовах, коли по світу ходять електронні гроші. Україна фактично не має Центрального банку. Нацбанк з представника держави в банківській системі і контролера за її діяльністю фактично перетворився на представника банківської мафії в органах влади і захисника її інтересів. Позитивної оцінки заслугують здійснені останнім часом заходи щодо деоларизації, тобто щодо обмеження використання доларів в середині країни.

Список джерел

1. Швайка М.А. Банківська система України: проблеми становлення і удосконалення. К.: Видавництво Київського міжнародного університету, 2010.
2. Історія економіки та економічної думки. Навчальний посібник. Харків. – 2011.
3. Матеріали круглого столу, присвяченого 20 річчю створення НРУ за перебудову. 20 вересня 2009. НАН України. Інститут історії – К., – 2010.
4. Чорновіл В.М. Пульс української незалежності. – К., 2000.
5. Швайка М.А. Економічні атрибути незалежності України. Видавництво Київського міжнародного університету. К.: 2011, 88 с.
6. Ковтун С. Історія Народного Руху України. К.: Факт, 199, с. 128-129.
7. Світова фінансова криза та її вплив на країни з ринковими економіками. Матеріали наукової конференції. 23 листопада 2008 р. Інститут світової економіки НАНУ. – 2008 р.
8. Овсянникова Оксана. Михайло Швайка – активний поборник кредитної грошової системи // Економічний вісник Донбасу. – 2008. – № 4(14). – С. 206-215.
9. Персонал Плюс, 2010, 26 грудня 2010 – 5 січня 2011 р.
10. Факти, 2011, 16 березня.
11. Україна молода, 2011, 6 травня, С. 4.
12. Світова фінансова криза та її вплив на країни з ринковими економіками: матеріали наукової конференції; (23 листопада 2008 р.) Інститут світової економіки НАНУ, – 2008.
13. Падалка С.С. Проблеми вітчизняної економіки та політичної практики НРУ. Народний Рух України: історія, ідеологія та політична еволюція (1989-2009): матеріали круглого столу, присвяченого 20-річчю створення НРУ за перебудову; (20 вересня 2009). – НАН України; Інститут історії. – К., 2010.
14. Коментарі – 2011. – №3. – 1 квітня.
15. Тиждень український. – 2011. – №14. – С. 22.
16. За Київським часом. – 2011. – квітень.
17. Економіка України на шляху від депресії до зростання: джерела, важелі, інструменти. – К.: НІСД, 2010.
18. Розвиток банківської справи України – Університет банківської справи України Національного банку України. – К., 2010.
19. Факти. – 2011. – 16 березня.
20. Шубин А.В. Великая депрессия и будущее России. М.Яуза ЭКСМО, 2009.
21. Коментарі. – 2011. – № 4-5. – С.4.
22. Дэвид С. Кидуэлл, Ричард Л. Петерсон, Девид У. Блэкуэлл. Финансовые институты, рынки и деньги. – Санкт-Петербург. Москва, Харьков, Минск, – 2000.
23. Історія економіки та економічної думки: навчальний посібник. – Харків, 2011.
24. Вопросы экономики. – 2008. – №12. – С. 113.
25. Фредеріх С. Мишкін. Економіка грошей банківської справи і фінансових ринків. – Київ: (Основи), 1998.
26. Чорновіл В.М. Пульс української незалежності. – К., 2000.
27. Три дні вересня вісімдесят дев'ятого: матеріали Установчого з'їзду Народного руху України за перебудову. – К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, 2000.
28. Большая экономическая энциклопедия. – М., 2007.
29. Юлия Алехина. Сколько зарабатывают Ленини и Держинский // Комсомольская правда. – 2011. – 24 мая. – С. 9.
30. Хаггер Николас. Соединенные Штаты Америки. Тайна рождения Документы и свидетельства ордена франк масонов и пуритан Новой Англии о борьбе за Новый Свет. К 400-летию основания США. М.2010. С.VII.
31. Швайка М.А. Стан та шляхи реформування банківської системи України. – Економічний часопис XXI. 2010. №1-2.
32. Швайка М.А. Важкою була дорога України до СОТ. – Економічні проблеми членства України в СОТ. Монографія. – К.: КиМУ. – 2010.
33. Швайка М.А. Шляхи удосконалення банківської системи України. – Вісник економічної науки України. Науковий журнал. – 210, №1(17).
34. Швайка М.А. Напрями розвитку банківської системи України. – Економічний вісник Донбасу. – 2009, № 3 (17).
35. Швайка М.А. Роль Народного Руху України у створенні національної грошової системи. – Народний Рух України: місце в історії та політиці: матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 20-річчю НРУ. – 28-29 травня 2009. – м. Одеса.
36. Швайка М.А. До питання про шляхи подолання світової фінансової кризи. – Сучасні питання економіки і права: збірник наукових праць. – Вип. 1. – 2011.
37. Швайка М.А. Передумови світової фінансової кризи. – Банківська справа. – №6 (90). – 2009.
38. Швайка М.А. Передумови подолання світової фінансової кризи. – Економічний вісник Донбасу. – № 1 (15). – 2009.
39. Швайка М.А. Пограбування народу олігархами і корупціонерами під виглядом імітації так званих глибоких реформ – загроза незалежності України. – Європейські перспективи. – №4, ч.1. – 2011.
40. Швайка М.А. Лихварство банків і безпека країни. – Персонал плюс. – 4-10 листопада 2009.
41. Швайка М.А. Доларизацію всієї країни. Персонал плюс. – 30 грудня 2009 - 5 січня 2010.
42. Швайка М.А. Фінансова криза по-українськи. – Персонал плюс. – 29 квітня - 5 травня 2009.
43. Швайка М.А. Американський долар – головний винуватець (провокатор світової фінансової кризи. – Журнал Верховної Ради України. – №1-2. – 2009.
44. Швайка М.А. До питання про шляхи подолання світової фінансової кризи, запровадження світової резервної валюти і організації для управління нею міжнародного банку. – Вісник економічної науки України. Науковий журнал. – №1 (9). – 2011.
45. Швайка М.А. Людство шукатиме нову концепцію грошей. – Персонал плюс. – 5-11 лютого 2009.
46. Швайка М.А. У світі критично багато грошей. – Персонал плюс. – 27 травня-2 червня 2010. – С.7.
47. Швайка М.А. Запровадження світової резервної валюти як чинник посткризової стабілізації світових фінансів. – Актуальні проблеми економіки. – №8 (122). – 2011.
48. Швайка М.А. Проблеми пошуків нової світової резервної валюти. – Європейські перспективи. – № 2 ч.2. – 2011.
49. Швайка М.А. Світова фінансова криза: причини подолання // Віче. – №6. – 2011.
50. Швайка М.А. Роль Верховної Ради України XII (I) скликання у закладенні фундаменту національної грошової системи незалежної України.// Здобуття незалежності України 1991. Історія проголошення, документи, сідчення у двох томах. Т. 2 Житомир: «Рута», – 2011, С. 417-441.
51. Цивілізаційні тенденції глобалізованого світового господарства. Монографія. Автори: Швайка М.А., Троненко І. та ін. – К.: 2011.
52. О. Шибко. Що об'єднає українців? // Персонал плюс, 2012, 11-17 січня, с.8.
53. Швайка М.А. Неолібералізм, що з тріском провалився. - Журнал Верховної Ради України « Віче», 2011, №24.
54. Швайка М.А. Провал українських економічних реформ, що скеровані на забезпечення інтересів Українських олігархів. – Громадсько-політичний науковий збірник, «Інтелігенція і влада. Серія: історія, 2011 № 22. Одеський національний політехнічний університет. Одеса. «Астропринт». 2011.
55. Швайка М.А. До питання про шляхи подолання українських економічних реформ. – Вісник економічної науки України. – 2011, № 2 (20).
56. Shvayka M.A. The Credit Monetary system: Its Essence and peculiarities of its Functioning. - Kyiv: Publishing of Kyiv International University, 2008
57. Shvayka M.A. The issues of formation, development and functioning of credit-monetary system (its transformation from the crisis stimulator into provoker of world financial crisis). – Kyiv: Publishing of Kyiv International University, 2009.
58. Швайка М.А. та ін. Економічні проблеми членства України в СОТ. Монографія. – К. – 2010 р.
59. Швайка М.А. Світ на порозі створення нової валюти. – Експрес, 19.01.2012.